

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

17. svibnja 2022.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 93/13/EEZ – Nepoštene odredbe u potrošačkim ugovorima – Načelo ekvivalentnosti – Načelo djelotvornosti – Hipotekarni ugovor – Nepoštenost ‚ugovorne odredbe o najnižoj kamatnoj stopi‘ predviđene tim ugovorom – Nacionalna pravila o žalbenom postupku – Ograničavanje vremenskih učinaka proglašenja ništavosti nepoštene odredbe – Povrat – Ovlašt nacionalnog žalbenog suda da provodi nadzor po službenoj dužnosti”

U predmetu C-869/19,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Tribunal Supremo (Vrhovni sud, Španjolska), odlukom od 27. studenoga 2019., koju je Sud zaprimio 28. studenoga 2019., u postupku

L

protiv

Unicaja Banco SA, ranije Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria, SAU,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik, A. Arabadjiev, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, S. Rodin (izvjestitelj) i I. Jarukaitis, predsjednici vijeća, M. Ilešič, J.-C. Bonichot, M. Safjan, F. Biltgen, P. G. Xuereb, N. Piçarra, L. S. Rossi i A. Kumin, suci,

nezavisni odvjetnik: E. Tanchev,

tajnik: L. Carrasco Marco, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 26. travnja 2021.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za L, M. Pérez Peña, *abogado*,
- za Unicaja Banco SA, ranije Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria SAU, J. M. Rodríguez Cárcamo i A. M. Rodríguez Conde, *abogados*,

* Jezik postupka: španjolski

- za španjolsku vladu, S. Centeno Huerta i M. J. Ruiz Sánchez, u svojstvu agenata,
  - za češku vladu, M. Smolek, J. Vlácil i S. Šindelková, u svojstvu agenata,
  - za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju G. Rocchitte, *avvocato dello Stato*,
  - za Europsku komisiju, N. Ruiz García, J. Baquero Cruz i C. Valero, u svojstvu agenata,
  - za Kraljevinu Norvešku, L.-M. Moen Jünge, M. Nilsen i J. T. Kaasin, u svojstvu agenata,
- saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 15. srpnja 2021.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 6. stavka 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima (SL 1993., L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između L i Banco de Caja España de Inversiones, Salamanca y Soria SAU, čiji je pravni sljednik Unicaja Banco SA (u daljnjem tekstu zajedno: bankovna institucija) u vezi s time što nacionalni žalbeni sud nije po službenoj dužnosti istaknuo žalbeni razlog koji se temelji na povredi prava Unije.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 U dvadeset i četvrtoj uvodnoj izjavi Direktive 93/13 navodi se da „sudovi [i] upravna tijela država članica moraju na raspolaganju imati odgovarajuća i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalne primjene nepoštenih odredaba u potrošačkim ugovorima”.
- 4 Članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 predviđa:

„Države članice utvrđuju da u ugovoru koji je prodavatelj robe ili pružatelj usluge sklopio s potrošačem prema nacionalnom pravu nepoštene odredbe nisu obvezujuće za potrošača, a da ugovor u tim uvjetima i dalje obvezuje stranke ako je u stanju nastaviti važiti i bez tih nepoštenih odredaba.”

Španjolsko pravo

- 5 U skladu s člankom 1303. Códiga Civil (Građanski zakonik):
„Kada se obveza proglašuje ništavom, ugovorne strane moraju jedna drugoj vratiti stvari koje su bile predmet ugovora, plodove tih stvari i cijenu uvećanu za kamate, čime se ne dovode u pitanje sljedeći članci.”

- 6 Člankom 216. Leya 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (Zakon 1/2000 o građanskom postupku) od 7. siječnja 2000. (BOE br. 7 od 8. siječnja 2000., str. 575.) (u daljnjem tekstu: LEC) propisuje se:
- „Građanski sudovi odlučuju o predmetima na temelju činjenica, dokaza i navoda stranaka, osim ako zakonski nije drukčije propisano za posebne slučajeve.”
- 7 Člankom 218. stavkom 1. LEC-a određuje se:
- „Presude moraju biti jasne, precizne i moraju odgovarati zahtjevima i ostalim navodima stranaka koji su tijekom postupka pravodobno podneseni. One moraju sadržavati potrebna utvrđenja, odluku na štetu ili u korist tuženika te moraju riješiti sva sporna pitanja koja čine predmet spora.
- Sud odlučuje u granicama zahtjeva te uvažavajući samo činjenične i pravne elemente koje su stranke htjele istaknuti, a u skladu s odredbama primjenjivima na slučaj, čak i kada ih stranke postupka nisu pravilno navele.”
- 8 U skladu s člankom 465. stavkom 5. LEC-a:
- „U rješenju ili presudi koje se donose u žalbenom postupku treba isključivo odlučivati o točkama i pitanjima postavljenima u žalbi i, ovisno o okolnostima, u zahtjevima za odbacivanje žalbe ili u protužalbi iz članka 461. Odluka ne smije naštetiti žalitelju osim ako štetu ne prouzroči prihvatanje protužalbe koju je podnijela druga strana.”

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 9 Ugovorom sklopljenim 22. ožujka 2006. bankovna institucija odobrila je L-u hipotekarni zajam u iznosu od 120 000 eura namijenjen financiranju kupnje kuće u vlasništvu jedne obitelji. Taj se zajam trebao vratiti u 360 mjesečnih rata. Navedeni zajam bio je ugovoren po fiksnoj stopi od 3,35 % za prvu godinu, a zatim po promjenjivoj stopi za druge godine, pri čemu se potonja stopa izračunava dodavanjem 0,52 % na stopu Euribora na godinu dana. Tim je ugovorom bila predviđena „ugovorna odredba o najnižoj kamatnoj stopi” na temelju koje promjenjiva stopa ne može biti niža od 3 %.
- 10 Sud koji je uputio zahtjev navodi da je bankovna institucija na L 2009. primijenila „ugovornu odredbu o najnižoj kamatnoj stopi”, kada se stopa Euribora znatno smanjila. U siječnju 2016. L je protiv te institucije podnio tužbu Juzgadu de Primera Instancia de Valladolid (Prvostupanjski sud u Valladolidu, Španjolska) radi utvrđivanja ništavosti te odredbe i povrata neosnovano plaćenih iznosa primjenom te odredbe. L je tvrdio da, s obzirom na to da nije na odgovarajući način obaviješten o postojanju navedene odredbe i o njezinoj relevantnosti u strukturi predmetnog ugovora o zajmu, tu odredbu treba proglasiti nepoštenom zbog netransparentnosti. Bankovna institucija je u svoju obranu prigovorila da je L bio obaviješten o unosu te odredbe u ugovor o zajmu.
- 11 Presudom od 6. lipnja 2016. Juzgado de Primera Instancia de Valladolid (Prvostupanjski sud u Valladolidu) prihvatio je tužbu smatrajući da je „ugovorna odredba o najnižoj kamatnoj stopi” nepoštena jer nije transparentna. Stoga je naložio bankovnoj instituciji da L-u vrati iznose koji su na temelju nje neosnovano plaćeni uvećane za kamate. Ipak, presudio je da povrat proizvodi učinke tek od 9. svibnja 2013., u skladu s presudom Tribunala Supremo (Vrhovni sud, Španjolska) br. 241/2013 od 9. svibnja 2013. (u daljnjem tekstu: presuda od 9. svibnja 2013.), kojom se vremenski ograničavaju učinci utvrđenja ništavosti takve „ugovorne odredbe o najnižoj kamatnoj stopi”. Također je bankovnoj instituciji naložio snošenje troškova.

- 12 Bankovna je institucija 14. srpnja 2016. protiv te presude podnijela žalbu Audienciji Provincial de Valladolid (Provincijski sud u Valladolidu, Španjolska) u dijelu u kojem joj se nalaže snošenje svih troškova. Tvrdila je da joj se, s obzirom na to da je L-ova tužba samo djelomično prihvaćena zbog ograničenja vremenskih učinaka utvrđenja ništavosti predmetne odredbe, nije trebalo naložiti snošenje svih troškova te tužbe.
- 13 Presudom od 13. siječnja 2017. žalbeni sud prihvatio je žalbu i ukinuo prvostupanjsku presudu u dijelu u kojem se njome bankovnoj instituciji naložilo snošenje troškova. Sud koji je uputio zahtjev pojašnjava da žalbeni sud nije izmijenio izreku te presude u dijelu u kojem se odnosi na restitucijske učinke utvrđenja ništavosti navedene odredbe jer oni nisu bili predmet žalbe. Dodaje da se žalbeni sud, kako bi djelomično ukinuo prvostupanjsku presudu, nije oslonio na presudu od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr. (C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980) kojom je Sud presudio da se članku 6. stavku 1. Direktive 93/13 protivi nacionalna sudska praksa, poput one koja proizlazi iz presude od 9. svibnja 2013., kojom se restitucijski učinci sudskog utvrđenja nepoštenosti odredbe ugovora sklopljenog između trgovca i potrošača vremenski ograničavaju samo u pogledu iznosa koje je taj potrošač neosnovano platio nakon objave odluke kojom je sudskim putem utvrđena nepoštenost te odredbe.
- 14 L je podnio žalbu u kasacijskom postupku Tribunalu Supremo (Vrhovni sud) protiv presude povodom žalbe. U prilog svojoj žalbi u kasacijskom postupku L tvrdi da, time što nije primijenila presudu od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr. (C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980) niti je po službenoj dužnosti naložila povrat svih iznosa plaćenih na temelju „ugovorne odredbe o najnižoj kamatnoj stopi”, Audiencia Provincial de Valladolid (Provincijski sud u Valladolidu) povrijedila je, među ostalim, članak 1303. Građanskog zakonika, kojim su uređeni restitucijski učinci povezani s ništavosti ugovornih obveza, u vezi s člankom 6. stavkom 1. Direktive 93/13, kojim je propisano da nepoštene ugovorne odredbe nisu obvezujuće za potrošača. Bankovna institucija zatražila je odbijanje žalbe u kasacijskom postupku jer, s obzirom na to da L nije podnio žalbu protiv prvostupanjske presude u dijelu u kojem se njome vremenski ograničavaju restitucijski učinci utvrđenja ništavosti predmetne nepoštene odredbe, njemu nije dopušteno podnijeti žalbu u kasacijskom postupku koja se odnosi na ograničenje tih vremenskih učinaka.
- 15 Sud koji je uputio zahtjev navodi da su - u sporovima koji su bili u tijeku pred španjolskim sudovima na dan kada je Sud u presudi od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr. (C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980) presudio da se članku 6. stavku 1. Direktive 93/13 protivi sudska praksa Tribunalu Supremo (Vrhovni sud) koja proizlazi iz presude od 9. svibnja 2013., kojom se vremenski ograničavaju restitucijski učinci ništavosti „ugovornih odredaba o najnižoj kamatnoj stopi” sadržanih u ugovorima sklopljenima između potrošača i trgovca - potrošači, u skladu s tom nacionalnom sudskom praksom, ograničili svoje tužbe na povrat iznosa koji su neosnovano plaćeni nakon 9. svibnja 2013. Primjenom različitih načela španjolskog građanskog postupka, poput načela dispozitivnosti, načela „podudarnosti” i načela zabrane *reformatio in peius*, Audiencia Provincial de Valladolid (Provincijski sud u Valladolidu) u ovom slučaju nije naložila povrat svih iznosa primljenih na temelju „ugovorne odredbe o najnižoj kamatnoj stopi”, s obzirom na to da L nije podnio žalbu protiv prvostupanjske presude.
- 16 U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev ističe da načelo prema kojem nepoštene odredbe nisu obvezujuće za potrošače, predviđeno u članku 6. stavku 1. Direktive 93/13, nije apsolutno i stoga se na njega mogu primijeniti ograničenja povezana s dobrim sudovanjem, kao što su načelo

pravomoćnosti i načelo određivanja razumnih prekluzivnih rokova za pokretanje postupaka. Pravilo španjolskog prava - prema kojem žalbeni sud ne može ukinuti ili preinačiti dio izreke presude koji nijedna stranka nije pobijala – donekle je slično pravomoćnosti.

- 17 Međutim, taj sud dvoji u pogledu usklađenosti načela dispozitivnosti, načela „podudarnosti” i načela zabrane *reformatio in peius*, predviđenih u nacionalnom pravu, s člankom 6. stavkom 1. Direktive 93/13. Konkretnije, pita se treba li, s obzirom na presudu od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr. (C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980), nacionalni sud koji vodi postupak povodom žalbe koju je podnijela samo bankovna institucija, a ne potrošač, unatoč tim načelima naložiti povrat svih iznosa primljenih na temelju nepoštene ugovorne odredbe.
- 18 U tim je okolnostima Tribunal Supremo (Vrhovni sud) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Protivi li se članku 6. stavku 1. Direktive 93/13/EEZ primjena postupovnih načela dispozitivnosti, ‚podudarnosti’ i zabrane *reformatio in peius* koja onemogućuju da sud - koji odlučuje o žalbi bankovne institucije protiv presude kojom je vremenski ograničen povrat iznosa što ih je potrošač neosnovano platio na temelju ‚ugovorne odredbe o najnižoj kamatnoj stopi’ koja je proglašena ništavom - naloži povrat svih navedenih iznosa i time pogorša položaj žalitelja, i to zato što se potrošač nije žalio na to ograničenje?”

O prethodnom pitanju

- 19 Svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 tumačiti na način da mu se protivi primjena načela nacionalnog sudskog postupka, na temelju kojih nacionalni sud - kojom je podnesena žalba protiv presude kojom se vremenski ograničava povrat iznosa koje je potrošač neosnovano platio na temelju odredbe koja je proglašena nepoštenom - ne može po službenoj dužnosti istaknuti razlog koji se temelji na povredi te odredbe i naložiti povrat svih navedenih iznosa.
- 20 Treba podsjetiti na to da, u skladu s člankom 6. stavkom 1. Direktive 93/13, države članice utvrđuju da nepoštene odredbe u ugovoru koji je s potrošačem sklopio prodavatelj robe ili pružatelj usluge nisu obvezujuće za potrošača.
- 21 Osim toga, Direktiva 93/13 državama članicama nameće, kao što to proizlazi iz njezina članka 7. stavka 1., u vezi s njezinom dvadeset i četvrtom uvodnom izjavom, da osiguraju primjerena i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalnoga korištenja nepoštenih odredaba u ugovorima koje prodavatelji robe ili pružatelji usluga sklapaju s potrošačima (presuda od 26. lipnja 2019., Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, t. 44. i navedena sudska praksa).
- 22 U nedostatku propisa Unije, postupovna pravila čiji je cilj osigurati očuvanje prava koja potrošači imaju na temelju prava Unije dio su nacionalnog pravnog poretka država članica, na temelju njihove postupovne autonomije. Međutim, ta pravila ne smiju biti nepovoljnija od onih kojima se uređuju slične unutarnje situacije (načelo ekvivalentnosti) niti smiju biti oblikovana tako da je u praksi nemoguće ili pretjerano teško ostvarivati prava dodijeljena pravnim poretkom Unije (načelo djelotvornosti) (presuda od 26. lipnja 2019., Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, t. 46. i navedena sudska praksa).

- 23 Što se tiče načela ekvivalentnosti, kao što je to nezavisni odvjetnik naveo u točki 44. svojeg mišljenja, na nacionalnom je sudu da provjeri, s obzirom na postupovna pravila koja se u nacionalnom pravu primjenjuju na pravna sredstva, poštuje li se to načelo uzimajući u obzir predmet, uzrok i bitne elemente predmetnih pravnih sredstava (vidjeti osobito presudu od 20. rujna 2018., EOS KSI, C-448/17, EU:C:2018:745, t. 40.).
- 24 Sud je u tom pogledu utvrdio da članak 6. Direktive 93/13 valja smatrati pravnim pravilom koje je ekvivalentno nacionalnim pravilima koja unutar nacionalnog pravnog poretka imaju status pravnih pravila javnog poretka (presuda od 17. svibnja 2018., Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen, C-147/16, EU:C:2018:320, t. 35.).
- 25 Iz toga slijedi da, u skladu s načelom ekvivalentnosti, kada nacionalni sud u žalbenom postupku ima, na temelju nacionalnih pravila, diskrecijsku ovlast ili obvezu ispitati po službenoj dužnosti zakonitost pravnog akta s obzirom na nacionalna pravila javnog poretka, on mora imati diskrecijsku ovlast ili obvezu po službenoj dužnosti ispitati zakonitost takvog akta s obzirom na tu odredbu Direktive 93/13, iako zakonitost tog akta u pogledu tih pravila nije osporavana u prvostupanjskom postupku. Dakle, u takvoj situaciji, ako elementi spisa kojim raspolaže nacionalni žalbeni sud pobuđuju dvojbe u vezi s time je li ugovorna odredba eventualno nepoštena, taj sud mora po službenoj dužnosti ocijeniti zakonitost te odredbe s obzirom na kriterije utvrđene tom direktivom (vidjeti u tom smislu presudu od 30. svibnja 2013., Jörös, C-397/11, EU:C:2013:340, t. 30.).
- 26 Stranke koje su Sudu podnijele pisana očitovanja u ovom postupku imaju različite stavove u pogledu postojanja sudske prakse Tribunala Constitucional (Ustavni sud, Španjolska) ili Tribunala Supremo (Vrhovni sud), na temelju koje je primjena pravila javnog poretka po službenoj dužnosti iznimka od predmetnih načela sudskog postupka. Budući da je članak 6. Direktive 93/13 odredba koja je ekvivalentna nacionalnom pravilu javnog poretka, iz toga slijedi da, ako se na temelju nacionalne sudske prakse takva pravila javnog poretka smatraju iznimkom od primjene načela sudskog postupka o kojima je riječ, nacionalni sud pred kojim je pokrenut žalbeni postupak mora moći po službenoj dužnosti istaknuti razlog koji se temelji na povredi članka 6. stavka 1. Direktive 93/13.
- 27 Na sudu je koji je uputio zahtjev da provjeri postojanje takve nacionalne sudske prakse. Ako se postojanje takve prakse utvrdi, sud koji je uputio zahtjev mora, u skladu s načelom ekvivalentnosti, izuzeti iz primjene ta načela sudskog postupka i omogućiti potrošaču ili da iskoristi prava koja izvodi iz Direktive 93/13 kao i svoje pravo da se poziva na sudsku praksu Suda ili to mora učiniti po službenoj dužnosti.
- 28 Što se tiče načela djelotvornosti, iz sudske prakse Suda proizlazi da svaki slučaj u kojem se postavi pitanje onemogućuje li neka nacionalna postupovna odredba ili pretjerano otežava ostvarivanje prava koja pojedincima dodjeljuje pravni poredak Unije treba ispitati uzimajući u obzir položaj te odredbe u cjelokupnom postupku, tijek postupka i njegove posebnosti pred različitim nacionalnim tijelima, kao i, prema potrebi, načela na kojima se temelji nacionalni pravni sustav, kao što su zaštita prava obrane, načelo pravne sigurnosti i dobro odvijanje postupka (presuda od 22. travnja 2021., Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, t. 53.). Sud je u vezi s tim zaključio da poštovanje načela djelotvornosti ne može u cijelosti nadoknaditi potpunu pasivnost potrošača (presuda od 1. listopada 2015., ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, t. 62.).

- 29 Osim toga, Sud je pojasnio da obveza država članica da uvedu postupovna pravila, kojima se omogućava osiguravanje poštovanja prava koja stranke imaju na temelju prava Unije, osobito onih koja proizlaze iz Direktive 93/13, podrazumijeva zahtjev djelotvorne sudske zaštite, potvrđen člankom 7. stavkom 1. te direktive i također uspostavljen člankom 47. Povelje, koja se primjenjuje, među ostalim, na utvrđivanje postupovnih pravila u vezi s tužbama utemeljenima na takvim pravima (vidjeti u tom smislu presudu od 10. lipnja 2021., *BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 do C-782/19*, EU:C:2021:470, t. 29. i navedenu sudsku praksu).
- 30 U tom pogledu Sud je presudio da se, ako ne postoji djelotvoran nadzor moguće nepoštenosti odredaba predmetnog ugovora, ne može jamčiti poštovanje prava dodijeljenih Direktivom 93/13 (presuda od 4. lipnja 2020., *Kancelaria Medius, C-495/19*, EU:C:2020:431, t. 35. i navedena sudska praksa).
- 31 Iz toga slijedi da uvjeti određeni u nacionalnom pravu, na koje se poziva članak 6. stavak 1. Direktive 93/13, ne mogu zadirati u bit prava koja potrošači imaju na temelju te odredbe da ne budu vezani odredbom koja se smatra nepoštenom (presude od 21. prosinca 2016., *Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15*, EU:C:2016:980, t. 71. i od 26. siječnja 2017., *Banco Primus, C-421/14*, EU:C:2017:60, t. 51.).
- 32 Unatoč tomu, valja podsjetiti na važnost načela pravomoćnosti u pravnom sustavu Unije i u nacionalnim pravnim sustavima. Naime, Sud je već imao prilike pojasniti da je važno, kako bi se zajamčili ustaljenost prava i pravnih odnosa i dobro sudovanje, da sudske odluke koje su postale konačne nakon iscrpljenja raspoloživih pravnih sredstava ili nakon isteka rokova predviđenih za korištenje tih sredstava više ne mogu biti dovedene u pitanje (vidjeti osobito presude od 6. listopada 2009., *Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08*, EU:C:2009:615, t. 35. i 36. i od 26. siječnja 2017., *Banco Primus, C-421/14*, EU:C:2017:60, t. 46.).
- 33 Također, Sud je priznao da zaštita potrošača nije apsolutna. Konkretnije, smatrao je da pravo Unije ne nameće nacionalnom sudu da izuzme iz primjene domaća postupovna pravila kojima se odluci daje svojstvo pravomoćnosti, čak i ako bi to omogućilo ispravljanje povrede odredbe, ma kakva ona bila, sadržane u Direktivi 93/13 (vidjeti u tom smislu presude od 6. listopada 2009., *Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08*, EU:C:2009:615, t. 37. i od 21. prosinca 2016., *Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15*, EU:C:2016:980, t. 68.), no pod uvjetom da se, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 22. ove presude, poštuju načela ekvivalentnosti i djelotvornosti.
- 34 Sud je u točki 72. svoje presude od 21. prosinca 2016., *Gutiérrez Naranjo i dr. (C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980)*, tako smatrao da je vremensko ograničenje pravnih učinaka koji proizlaze iz utvrđenja ništavosti „ugovornih odredaba o najnižoj kamatnoj stopi” koje je Tribunal Supremo (Vrhovni sud) proveo u svojoj presudi od 9. svibnja 2013. dovodi do toga da se, općenito, svakom potrošaču koji je prije tog datuma sklopio ugovor o hipotekarnom zajmu koji sadržava takvu odredbu uskraćuje pravo na puni povrat iznosa koje je na temelju te odredbe neosnovano platio bankovnoj instituciji u razdoblju prije 9. svibnja 2013.
- 35 Sud je tako utvrdio da se nacionalnom sudskom praksom, poput one koja proizlazi iz presude Tribunala Supremo (Vrhovni sud) od 9. svibnja 2013., glede vremenskog ograničenja pravnih učinaka koji na temelju članka 6. stavka 1. Direktive 93/13 proizlaze iz utvrđenja nepoštenosti ugovorne odredbe, osigurava samo ograničenu zaštitu potrošača koji su sklopili ugovor o hipotekarnom zajmu koji sadržava „ugovornu odredbu o najnižoj kamatnoj stopi” prije objave odluke kojom je sudskim putem utvrđena ta nepoštenost, pri čemu se takva zaštita stoga

pokazuje nepotpunom i nedostatnom te nije ni primjeren ni učinkovit način da se zaustavi korištenje te vrste odredaba, suprotno onome što predviđa članak 7. stavak 1. te direktive (presuda od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 73.).

- 36 U tim okolnostima Sud je presudio da članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da mu se protivi nacionalna sudska praksa kojom se vremenski ograničavaju restitucijski učinci u vezi s utvrđenjem nepoštenosti odredbe sadržane u ugovoru koji je prodavatelj robe odnosno pružatelj usluge sklopio s potrošačem samo na iznose koji su neosnovano plaćeni na temelju takve odredbe nakon objave odluke kojom je ta nepoštenost utvrđena sudskim putem (presuda od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 75.).
- 37 U glavnom je postupku nesporno da potrošač nije podnio ni žalbu ni protužalbu protiv prvostupanjske presude kojom se određuje vremensko ograničenje restitucijskih učinaka u pogledu iznosa primljenih na temelju nepoštenih odredbe.
- 38 Međutim, treba istaknuti da se, u okolnostima iz ovog predmeta, razlog zbog kojeg potrošač nije pravodobno podnio tužbu može pripisati činjenici da je, kada je Sud objavio presudu od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr. (C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980), rok u kojem se prema nacionalnom pravu mogla podnijeti žalba ili protužalba već bio istekao. U takvim okolnostima ne može se smatrati da je potrošač pokazao potpunu pasivnost u smislu sudske prakse navedene u točki 28. ove presude jer pred žalbenim sudom nije osporavao dotad ustaljenu sudsku praksu Tribunala Supremo (Vrhovni sud).
- 39 Iz toga proizlazi da se primjenom načelâ nacionalnog sudskog postupka o kojima je riječ, time što se potrošaču uskraćuju postupovna sredstva koja mu omogućuju da ostvari svoja prava na temelju Direktive 93/13, onemogućuje ili pretjerano otežava zaštita tih prava, čime se povređuje načelo djelotvornosti.
- 40 S obzirom na prethodno navedeno, na postavljeno pitanje valja odgovoriti tako da članak 6. stavak 1. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da mu se protivi primjena načela nacionalnog sudskog postupka, na temelju kojih nacionalni sud - kojem je podnesena žalba protiv presude kojom se vremenski ograničava povrat iznosa koje je potrošač neosnovano platio na temelju odredbe koja je proglašena nepoštenom - ne može po službenoj dužnosti istaknuti razlog koji se temelji na povredi te odredbe i naložiti povrat svih navedenih iznosa, pod uvjetom da se to što predmetni potrošač nije osporavao to vremensko ograničenje ne može pripisati njegovoj potpunoj pasivnosti.

Troškovi

- 41 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

Članak 6. stavak 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima u potrošačkim ugovorima, treba tumačiti na način da mu se protivi primjena načela nacionalnog sudskog postupka, na temelju kojih nacionalni sud - kojem je podnesena žalba

protiv presude kojom se vremenski ograničava povrat iznosa koje je potrošač neosnovano platio na temelju odredbe koja je proglašena nepoštenom - ne može po službenoj dužnosti istaknuti razlog koji se temelji na povredi te odredbe i naložiti povrat svih navedenih iznosa, ako se to što predmetni potrošač nije osporavao to vremensko ograničenje ne može pripisati njegovoj potpunoj pasivnosti.

Potpisi